

El Cercle d'Economia, juntament amb CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs), us ofereixen cada mes una breu anàlisi de la situació geopolítica global

---

Les claus geopolítiques del mes

Març 2024

Via lliure per a Trump i Biden; Europa s'inquieta

Pol Morillas, Director, CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs)

Superdévaju i el desafiament de la participació. Com bé van recollir les últimes "Lectures" del Cercle, el superdimarts es va convertir en l'avantsala del que serà un *déjà vu* en les presidencials de novembre, tret de sorpreses en la llarga campanya que arrenca ara. Trump va rebre amb agraïment la notícia del Tribunal Suprem, encara que continuï tenint múltiples causes obertes amb la Justícia que podrien apartar-lo de la carrera presidencial. Però l'antecedent de la recent decisió del Suprem, que per unanimitat va acordar no secundar la decisió del Tribunal de Colorado i permetre que el seu nom aparegués a les paperetes de les primàries, fa preveure que la justícia nord-americana no voldrà interposar-se en el seu camí cap a la Casa Blanca. Biden, sense alternativa al Partit Demòcrata, continua recollint inflades victòries a les primàries, però veu amb preocupació com en diferents estats potencialment frontissa com Michigan, els vots "no compromesos" amb cap candidat amenacen de traduir-se en una baixa participació del votant demòcrata a les presidencials. La posició de l'administració en la guerra de Gaza està desgastant el suport de l'electorat més jove i ètnicament divers del partit demòcrata.

Perquè, efectivament, les eleccions de novembre, si es reedita el dol Trump-Biden, es dirimiran en base a la participació. Les presidencials del 2020 van ser les eleccions americanes amb més participació de la història. El perdedor, Trump, va collir un nombre de vots que cap candidat republicà havia aconseguit abans (74 milions), superant també el rècord de vots que va aconseguir Obama el 2008 (69,5 milions). Però és que el guanyador, Biden, va aconseguir superar els 80 milions de vots, una xifra mai assolida per part d'un candidat a la presidència. En altres paraules, el que va donar la victòria a Biden no va ser la baixa participació dels republicans, sinó una participació inèdita del votant demòcrata i del votant americà en el seu conjunt. La gran pregunta per a la reedició d'aquest dol Biden-Trump és si el president (81 anys) serà capaç de mobilitzar el votant demòcrata en igual mesura que ho va fer el 2020. El vot protesta a les primàries demòcrates és un clar motiu de preocupació, ja que pot fàcilment convertir-se en abstenció al novembre. També ho són els candidats de tercers partits com Robert Kennedy Jr, que segueixen en la cursa presidencial i que podrien arrencar un bon nombre de vots de l'àmplia base electoral que necessita Biden per reeditar la mobilització del 2020 i articular el vot anti-Trump.

En canvi, Trump, qui va cosir el 45% dels vots en les primàries del 2016 davant rivals com Ted Cruz o Marco Rubio, va aconseguir que el 90% dels republicans el votessin en les presidencials que va guanyar contra Hillary Clinton. Com diu el conegut refrany: "Democrats fall in love, Republicans fall in line". Molt d'amor Biden no suscita, així que intentarà convèncer els votants indecisos i independents (aquest últim, un grup a l'alça) del perill que Trump representa. L'expresident, en canvi, veu com es buida el seu camí en la justícia americana i en el partit republicà, el votant del qual tendeix a l'obediència.

Trump centra el seu discurs. Una vegada superada la cita del superdimarts, Trump sap que per igualar el nombre de vots del 2020 (i confiar en el desgast del votant demòcrata), ha de convèncer els votants orfes de Nikki Haley, de perfil més tradicional, i evitar així que aquests es decantin per l'abstenció o fins i tot per Biden. Per això, Trump ha matisat recentment el seu posicionament internacional (respecte a Ucraïna i Rússia, o en les seves tendències aïllacionistes, també cap als europeus i l'OTAN), intentant convèncer el votant republicà que encara veu en Amèrica el garant de l'estabilitat internacional. Sobre l'avortament, Trump prefereix convertir-se en un candidat "*catch all*", sense caure del costat més

conservador dels republicans "*pro life*", conscient que això podria allunyar una part significativa de l'electorat femení.

En immigració, probablement el tema més determinant en les presidencials, Trump ha preferit bloquejar l'acord amb els demòcrates per continuar posant el focus en els problemes de l'Administració Biden a la frontera sud. El nombre de migrants ha anat en augment durant la presidència de Biden, i poc sembla importar que el president centri el seu discurs a atacar els republicans per falta d'acord. Les enquestes mostren com el votant es mobilitza a causa de la politització de la migració, més que per qui proposa millors mesures per frenar-la. Finalment, en afers econòmics, Trump centra el seu discurs en l'augment dels preus dels aliments i l'energia. Culpa Biden que les bones xifres macroeconòmiques i els alts nivells d'ocupació no es corresponen amb l'empobriment de les classes mitjanes americanes, i bona part de l'electorat veu, efectivament, que la seva situació personal era millor en temps de Trump que de Biden. En tots els temes de campanya, Trump farà un esforç per matisar les seves posicions més excèntriques i arribar així al màxim nombre de votants, alhora que les eleccions es dirimiran per les sensacions de l'electorat, els marcs del debat i les narratives, més que per les propostes polítiques concretes i el premi a qui aconsegueixi acords entre els partits. En l'era de la polarització, qui domina el relat (no necessàriament les polítiques) parteix amb avantatge.

L'Europa de la Defensa? A l'altre costat de l'Atlàntic, les declaracions de Trump sobre el "*free riding*" dels europeus en matèria de defensa i la seva posició ambivalent en l'ajuda a Ucraïna han fet reaccionar la UE. Ursula von der Leyen ha proposat emular la resposta a la pandèmia en el camp de la defensa, i proposa compres conjuntes d'armament per augmentar les capacitats militars a Europa i, al seu torn, l'exportació d'armament a Ucraïna, com ja es va fer amb la compra de vacunes en la pandèmia. Es tracta de "comunitaritzar" una política en la qual la Comissió, en principi, no té àmplies competències.

Els estats membres ja han reaccionat rebaixant expectatives. Els frugals (amb Països Baixos al capdavant) consideren que la Unió no es pot endeutar ni ha d'utilitzar recursos comuns per a àmbits competencials que recauen en els estats membres. França insisteix que el desenvolupament de la política de defensa ha de servir també al propòsit d'augmentar la capacitat industrial europea, en aquest cas d'una indústria que té a França bona part del seu potencial. Insisteix, doncs, en la necessitat de produir i comprar europeu en tot allò que sigui exportació

d'armament cap a Ucraïna. Alemanya, en canvi, subratlla la urgència de l'ajuda militar a Ucraïna, sense importar massa si la producció es realitza en sòl europeu o mitjançant importacions de material militar.

Les dues principals economies, doncs, tenen visions diferents sobre els esforços europeus en matèria de defensa, i altres estats membres impedeixen el reforç de les competències de la Unió en aquest sentit. Com sempre, en seguretat i defensa, l'última paraula la tindran els estats membres, que segueixen dividits. La proposta Von der Leyen de cara al pròxim cicle polític és que l'Europa de la Defensa compti també amb un Comissari dedicat a aquests assumptes, però els estats membres, recelosos de cedir protagonisme, no els ho posaran fàcil. Josep Borrell també ha criticat la proposta, recordant que ja existeix un Consell de ministres de defensa i la seva pròpia posició com a Alt Representant, encarregat de fer avançar la política de seguretat i defensa de la Unió. Europa segueix en els seus debats interns i competencials, mentre augmenta la incidència de les crisis que l'envolten i Trump aboca a l'horitzó.

Gaza: diplomàcia per a l'ajut humanitari sense alto el foc. A falta de senyals de pacificació, creix la pressió per alleujar la dramàtica situació humanitària a la Franja de Gaza. Estats Units, conscient dels efectes domèstics de la guerra -en particular en el camp demòcrata-, planeja juntament amb altres països l'establiment d'un port temporal flotant a la Franja per a la provisió d'ajuda humanitària. La visió de l'Administració Biden és que un cop s'hagi avançat en els objectius de l'alliberament dels ostatges israelians i la provisió d'ajuda humanitària, hi haurà més capacitat per condicionar el govern d'Israel i avançar en unes negociacions de pau. De moment, l'establiment d'aquest port temporal flotant haurà de comptar amb el vistiplau d'Israel, qui controla l'accés marítim a la Franja. És l'opció més factible per evitar el drama humanitari i l'ús de la fam com a arma de guerra, atesa la negativa d'Israel a habilitar l'entrada d'ajuda per via terrestre al pas de Rafah, limítrof amb Egipte, per por que això reforci la posició de Hamas a la Franja. La UE centra els seus esforços diplomàtics en l'obertura d'un corredor marítim humanitari.

Mentrestant, continua negociant-se amb la mediació de Qatar i Egipte una proposta d'alto el foc temporal. Les negociacions segueixen encallades per la insistència de Netanyahu a procedir a la imminent entrada i invasió de Rafah, suposat enclavament segur per a la població civil desplaçada de Gaza. Tampoc està clar què succeiria després d'acordar un alto el foc temporal que permeti

l'intercanvi d'ostatges per presoners i l'entrada d'ajuda humanitària. Mentre Hamàs i els àrabs insisteixen en un alto el foc permanent, Israel defensa que, després de l'alliberament dels ostatges, ha de continuar l'operació militar per erradicar Hamàs de la Franja.

Haití, cap a l'abisme. Un home de la guerra, Jimmy Chérizier, conegut com a *Barbecue*, amenaça de prendre el poder d'un país que ha vist augmentar sobremanera la violència als carrers, els atacs a l'aeroport de Puerto Príncipe (capital del país i que les guerrilles controlen en un 80%) i la inseguretat generalitzada, amb la sortida de milers de presos de les presons. *Barbecue* vol que el primer ministre i president interí, Ariel Henry, deixi el seu càrrec i que el país es converteixi en un territori liderat per la seva guerrilla més important. Haití ha vist com en els últims anys es convertia en centre de múltiples trànsits il·lícits en la seva ruta cap a Nord-amèrica i cap a Europa. És un país on les guerrilles controlen creixents volums de tràfic de persones, drogues i recursos naturals diversos. El país no compta ja amb la presència de MINUSTAH, la missió d'estabilització de Nacions Unides, que va haver d'abandonar-lo el 2017, després de veure's superada per la inseguretat associada a aquests diversos trànsits il·lícits. El país s'ha convertit doncs en una plataforma regional d'inseguretat, mentre la població, per suposat, és qui pateix les pitjors conseqüències del seu descens al caos.

Pol Morillas
Març de 2024

Amb la col·laboració de:

CIDOB

BARCELONA
CENTRE FOR
INTERNATIONAL
AFFAIRS